

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 183/2025 vp

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan
talouden selvitysyksiköstä annetun lain
muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi**

TIMO ANNALA, LAINSÄÄDÄNTÖNEUVOS
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA
10.4.2026

Tausta

- Hallitusohjelman mukaan hallitus jatkaa työtä harmaan talouden torjumiseksi.
- Valtioneuvoston 19.12.2024 hyväksymä periaatepäätös harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2024–2027 ja harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmaksi 2024–2027
- Torjuntaohjelman hanke 3.4: Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevien lakimuutosten täytäntöönpano.
- Tarkastusvaliokunta on pitänyt selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä ja selvitysten käyttöä erilaisissa viranomaistehtävissä onnistuneena (TrVM 8/2021).

Harmaan talouden selvitysyksikkö

- Verohallinnon yksikkö, jonka toiminnasta säädetään vuoden 2011 alusta voimaan tullessa harmaan talouden selvitysyksiköstä annetussa laissa (1207/2010).
- Selvitysyksikölle on laissa säädetty kaksi erillistä tiedon tuottamiseen ja jakamiseen liittyvää tehtävää:
 - 1) edistää harmaan talouden torjuntaa tuottamalla ja jakamalla tietoa harmaasta taloudesta ja sen torjunnasta (ilmiöselvitykset)
 - 2) laatia viranomaiselle velvoitteidenhoitoselvityksiä organisaatioista ja organisaatiohenkilöistä laissa säädettyihin käyttötarkoituksiin

Keskeiset ehdotukset

- Harmaan talouden selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin kaikkiin luonnollisiin henkilöihin, kun se tällä hetkellä rajoittuu organisaatioihin ja organisaatiohenkilöasemassa oleviin luonnollisiin henkilöihin.
- Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin lisättäisiin velvoitteidenhoitoselvitykselle välttämättömyysedellytys ja selvitystä pyytävän viranomaisen olisi esitettävä vahvistus välttämättömyyden arvioinnista. Myös tietopalvelukuvauksen laatimisesta ennen velvoitteidenhoitoselvityksen luovuttamismenettelyn aloittamista säädettäisiin jatkossa lain 5 §:ssä.
- Esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavista erillisvaatimuksista luovuttaisiin ja rikosten paljastaminen lisättäisiin velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitukseksi.
- Velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin laatia viranomaisten lisäksi myös hankintalainsäädännössä määritellyille hankintayksiköinä toimiville julkisoikeudellisille laitoksille.
- Ilmiöselvitystä varten kerätyn tiedon käyttöalaa laajennettaisiin ja säilytysaikaa pidennettäisiin.
- Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, työntekijän eläkelain sekä liikenteen palveluista annetun lain säännöksiä täsmennettäisiin harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin ehdotettavien muutosten seurauksena.

HTSY lain 6 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotetut muutokset

- Esitutkintaviranomaisilla olisi lakimuutoksen myötä mahdollisuus pyytää velvoitteidenhoitoselvitysraportti rikostorjuntaan nykyistä laajemmin.
 - Esitutkintaviranomaiset voisivat jatkossa pyytää velvoitteidenhoitoselvitystä myös rikosten paljastamista varten. Lisäksi poistettaisiin velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavat vaatimukset rikoksen enimmäisrangaistuksesta sekä organisaatiokytköksestä.
 - Nykytilassa edellytyksenä, että rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään yksi vuosi vankeutta ja rikoksen epäillään tapahtuneen organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen.

Velvoitteidenhoitoselvityksestä

- Velvoitteidenhoitoselvityksessä kyse tiedon välittämisestä keskitetysti. Tehostaa viranomaisten välistä tietojen vaihtoa olemassa olevien tiedonsaantioikeuksien puitteissa.
- Laaditaan vain viranomaisen pyynnöstä ja ainoastaan selvitysyksiköstä annetun lain mukaiseen käyttötarkoitukseen. Velvoitteidenhoitoselvitystä pyytävällä viranomaisella tulee olla omaan aineelliseen lainsäädäntöönsä perustuva tietotarve ja tiedonsaantioikeus velvoitteidenhoitoselvityksen kuvaamille tiedoille.
- Velvoitteidenhoitoselvitys voi sisältää vain sellaisia tietoja, jotka selvitystä pyytävä viranomainen voi omien tiedonsaantioikeuksiensa nojalla saada kyseistä käyttötarkoitusta varten. Ei lisää selvitystä pyytävien viranomaisten tiedonsaantioikeuksia.
- Velvoitteidenhoitoselvityksellä välitetään kokonaiskuva julkisten velvoitteiden hoitamisesta tukemaan selvitystä pyytävän viranomaisen laissa säädettyä tehtävää. Ei tarvetta pyytää jokaista tietoa erikseen eri viranomaiselta.

Perustuslaillisesta arvioinnista yleisesti

- Ehdotetut muutokset merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon tietosuoja-asetuksen kansalliseen lainsäädäntöön tuomat vaatimukset.
- Hallituksen esityksestä ilmenevin perustein ehdotetuille muutoksille on katsottu olevan painava yhteiskunnallinen peruste, eikä lakiehdotuksen tavoitteita ole mahdollista saavuttaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan vähemmän puuttuvilla keinoilla.
- Ehdotetun sääntelyn on katsottu täyttävän välttämättömyyden, oikeasuhtaisuuden sekä täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen asettamat edellytykset. Luonnollisen henkilön oikeusturvaan liittyvät oikeudet määräytyisivät henkilötietojen suojaan yleisesti sovellettavan tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain perusteella.

HTSY lain 6 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotettujen muutosten arviointia

- Poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten tiedonsaantioikeuksia ei ole kyseisiä viranomaisia koskevassa lainsäädännössä rajoitettu rikoksen enimmäisrangaistuksen tai organisaatiokytkennän perusteella. Rajoitusten poistaminen ei siten lisäisi esitutkintaviranomaisten tiedonsaantioikeuksia.
- Muutos mahdollistaisi nykyisten tiedonsaantioikeuksien toteuttamisen velvoitteidenhoitoselvityksen kautta. Ei tarvetta pyytää jokaista tietoa erikseen eri viranomaiselta.
- Poliisi ja muut esitutkintaviranomaiset velvollisia arvioimaan, missä yksittäistapauksessa velvoitteidenhoitoselvitys olisi välttämätön rikosten ennalta estämistä, paljastamista tai selvittämistä varten.
- Harkinta samoin perustein kuin nykyisinkin arvioivat tarvettaan saada viranomaisrekisterien tietoja luonnollisten henkilöiden osalta julkisoikeudellisten velvoitteiden hoidosta. Ehdotetuilla muutoksilla katsotaan siten olevan hyväksyttävät perusteet poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten nykyisten tiedonsaantioikeuksien tehostamiseksi.
- Sääntelyn arvioidaan täyttävän oikeasuhtaisuusvaatimuksen, kun kyse on nimenomaan viranomaisten tiedonsaannin sujuvoittamisesta velvoitteidenhoitoselvityksen avulla eikä ehdotetut muutokset lisää poliisin tai muiden esitutkintaviranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Sääntely täyttäisi täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen, sillä velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus olisi määritetty selvitysyksiköstä annetun lain 6 § 1 momentin 11 kohdassa sekä poliisia ja muita esitutkintaviranomaisia koskevassa lainsäädännössä.
- Velvoitteidenhoitoselvityksen on oltava välttämätön 6 §:ssä säädetyn käyttötarkoituksen kannalta ja pyytävän viranomaisen on esitettävä vahvistus siitä, että välttämättömyys on arvioitu.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

ETUNIMI SUKUNIMI, NIMIKE
ETUNIMI.SUKUNIMI@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET